

Planteninventarisatie paddenpoel Knooppunt Ommedijk, Wassenaar 2025

Koen van Zoest, Plantenwerkgroep KNNV-afd. Leiden, vanzoest@planet.nl

Aanleiding

Bij de aanleg van de Rijnlandroute (N343) is in de Ommedijkse Polder onder de A44 een faunapassage aangelegd, met daarin een plasje (een paddenpoel).

In 2024, het eerste jaar na aanleg, werd op de oever Slijkgroen aangetroffen, zie <https://waarneming.nl/observation/321864805/>. Deze soort hoort op slikkige kale oevers en komt m.n. voor langs de grote rivieren. In de Rijnlandse regio komt de soort uiterst zelden voor. Zouden rond de paddenpoel nog meer bijzonderheden te vinden zijn? Deze vraag vormde in 2025 de aanleiding tot een volledige inventarisatie van de plantengroei in dit deel van faunapassage.

Locatie

Onderstaand kaartje toont in rood het onderzoeksgebied in samenhang met de omgeving.

De plas wordt gevoed met regenwater. Hier is hij nog groot; de opname is van na het zeer natte voorjaar van 2024. Sindsdien heeft deze omvang zich niet mee voorgedaan. In droge periodes is de plas aanmerkelijk kleiner maar van volledig droogvallen is geen sprake.

De grondsoort is klei, op sommige plaatsen met zand gemengd. Met uitzondering van enkele bomen is de vegetatie spontaan opgekomen. Alleen de uiterste noordrand, langs het fietspad, is ingezaaid. Toegang tot het gebied was vanaf het fietspad (geel vierkantje).

Onderzoek

De plantenwerkgroep heeft het terrein vijfmaal bezocht, steeds op een vrijdagavond van 18.30 tot 20.00 uur. Data: 18 april, 23 mei, 27 juni, 1 augustus en 5 september. De grootte van de groep varieerde van 2 tot 6 deelnemers.

Alle aangetroffen planten zijn met een app ingevoerd in Waarneming.nl; hier ook zijn de vondsten terug te vinden.

Resultaten

In totaal zijn 102 soorten aangetroffen, een behoorlijk aantal voor deze kleine oppervlakte.

Bijlage 1 en 2 geven de vondsten alfabetisch weer: in bijlage 1 naar de Nederlandse, in bijlage 2 naar de wetenschappelijke naam.

Het betreft overwegend (zeer) algemene soorten die op natte ruderaal gronden te verwachten zijn.

Enkele soorten zijn minder algemeen, te weten:

Slanke waterweegbree	<i>Alisma lanceolatum</i>
Bieslook *	<i>Allium schoenoprasum</i>
Oeverbies	<i>Bolboschoenus laticarpus</i>
Ruige fijnstraal	<i>Erigeron floribundus</i>
Platte rus	<i>Juncus compressus</i>
Zilte greppelrus	<i>Juncus ranarius</i>
Kleine ratelaar *	<i>Rhinanthus minor</i>
Moeraszuring	<i>Rumex palustris</i>
Zannichellia	<i>Zannichellia palustris</i>
Steenanjer *	<i>Dianthus deltoides</i>
Beemdkroon *	<i>Knautia arvensis</i>
Baardgras	<i>Polypogon monspeliensis</i>

De soorten met * zijn hier niet spontaan te verwachten en ongetwijfeld het resultaat van inzaai langs het fietspad.

Het in 2024 aangetroffen Slijkgroen is ondanks herhaald intensief speuren niet meer aangetroffen.

Beschouwing

Op kale, natte, recent ontstane plaatsen, zowel door natuurlijke oorzaak als door de mens gecreëerd, verschijnen vaak pioniergemeenschappen uit de zogenaamde Tandzaad-klasse. De voornaamste vereisten voor deze plantengemeenschappen zijn voldoende vocht en voedingsstoffen in combinatie met een kale bodem. Deze staat 's winters vaak langdurig onder water en droogt 's zomers nauwelijks uit (Schaminée, 2019).

Het hoofdbestanddeel van de vegetatie van deze klasse wordt vaak gevormd door heel algemene soorten als Beklierde duizendknoop, Blaartrekkende boterbloem, Moeraskers, Waterpeper, Rode ganzenvoet en diverse tandzaden. De Duizendknoop- en Amarantenfamilie zijn opvallend goed vertegenwoordigd.

Het onderzocht terreintje en de aangetroffen soorten voldoen aan deze omschrijving. De rand langs het fietspad wijkt hiervan af: het is er droger en zandiger.

Binnen het Tandzaad-verbond is Slijkgroen een kensoort van een deelgemeenschap, de Slijk-groen-associatie. Deze vormt op droogvallende modder een open, lage vegetatie van eenjarige planten. De omstandigheden in 2024 waren blijkbaar geschikt voor vestiging van Slijkgroen. Een jaar later niet meer vanwege het droge voorjaar en de voortschrijdende successie van de vegetatie.

Maar uit de Tandzaadklasse zijn wel soorten gevonden die hiervan een kensoort zijn.

Dit zijn: Blaartrekkende boterbloem, Rode ganzenvoet, Moeraskers, Veerdelig tandzaad, Moeraszuring en Zwart tandzaad. Rode waterereprijs is hierbij een vaste begeleider.

Voor het overige zijn de aangetroffen soorten divers en niet eenduidig wijzend op specifieke plantengemeenschappen. Enkele soorten passeren kort de revue:

- Baardgras. Massaal voorkomend. Een niet inheems gras, dat de laatste jaren aan een opmars bezig is, vooral in het westen van het land. Het is in 2019 al eerder in de Ommedijkse Polder aangetroffen.

- Slanke waterweegbree. Een plant van droogvallende oevers; is niet zeldzaam maar komt niet algemeen voor. Staat op deze plaats minstens zo talrijk als de algemene Grote waterweegbree.

- Waterplanten ontbreken (nog) nagenoeg. Alleen Zannichellia groeit in enkele kleine plukken. Voor het overige is een deel van de plas begroeid met een draadalg.

Conclusie

De vegetatieontwikkeling bij de recent aangelegde paddenpoel is tamelijk divers maar weinig bijzonder. Een deel van de aangetroffen soorten horen tot de Tandzaadklasse, alle zijn het algemene soorten, de meer bijzondere parels zoals Slijkgroen ontbreken. Vorig jaar is deze soort hier aangetroffen: de aanleiding voor deze inventarisatie. Toen waren de omstandigheden gunstiger: een zeer nat voorjaar waardoor de nog volledig kale oevers langdurig onder water stonden en pas laat droogvielen.

Vanwege de successie in de vegetatiegroei is niet te verwachten dat de soort zich hier opnieuw vertoont.

Tot slot

Leden van de Plantenwerkgroep hebben met veel genoegen deze inventarisatie uitgevoerd.

Rijkswaterstaat, in de persoon van Elke van der Heuvel, heeft ons toestemming gegeven dit te kunnen doen, waarvoor onze hartelijke dank.

Leiden, 25 november 2025

Literatuur: Schaminée J, R Haveman, S Hennekens, M Horsthuis, J Janssen, I de Ronde, N Smits & K Sýkora (2019). Veldgids Plantengemeenschappen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Bijlage 1: Knooppunt Ommedijk – Planten in 2025, alfabetisch naar Nederlandse naam

Bijlage 2: Knooppunt Ommedijk – Planten in 2025, alfabetisch naar wetenschappelijke naam

Bijlage 1: Knooppunt Ommedijk – Planten in 2025, alfabetisch naar Nederlandse naam

Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	Haagwinde	<i>Convolvulus sepium</i>	Reuzenberenklauw	<i>Heracleum</i>
Baardgras	<i>Polypogon monspeliensis</i>	Harig wilgenroosje	<i>Epilobium hirsutum</i>		<i>mantegazzianum</i>
Beekpunge	<i>Veronica beccabunga</i>	Hazenpootje	<i>Trifolium arvense</i>	Ringelwikkel	<i>Vicia hirsuta</i>
Beemdkroon	<i>Knautia arvensis</i>	Heelblaadjes	<i>Pulicaria dysenterica</i>	Rode ganzenvoet	<i>Oxybasis rubra</i>
Beklierde basterdwederik	<i>Epilobium ciliatum</i>	Herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Rode waterereprijs	<i>Veronica catenata</i>
Bezemkruid	<i>Senecio inaequidens</i>	Herik	<i>Sinapis arvensis</i>	Roos spec.	<i>Rosa spec.</i>
Bieslook	<i>Allium schoenoprasum</i>	Hertshoornweegbree	<i>Plantago coronopus</i>	Ruige fijnstraal	<i>Erigeron floribundus</i>
Blaartrekkende	<i>Ranunculus sceleratus</i>	Hoge fijnstraal	<i>Erigeron sumatrensis</i>	Ruige zegge	<i>Carex hirta</i>
boterbloem		Hopklaver	<i>Medicago lupulina</i>	Ruwe smele	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Boerenwormkruid	<i>Tanacetum vulgare</i>	Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>	Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>
Dagkoekoeksbloem	<i>Silene dioica</i>	Kantige basterdwederik	<i>Epilobium tetragonum</i>	Schietwilg	<i>Salix alba</i>
Doornappel	<i>Datura stramonium</i>	Katwilg	<i>Salix viminalis</i>	Sint-Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	Klaproos spec.	<i>Papaver spec.</i>	Slanke waterweegbree	<i>Alisma lanceolatum</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	Klein hoefblad	<i>Tussilago farfara</i>	Slipbladige ooievaarsbek	<i>Geranium dissectum</i>
Egelantier groep	<i>Rosa subsect. rubigineae</i>	Klein kruiskruid	<i>Senecio vulgaris</i>	Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>
		Kleine leeuwentand	<i>Leontodon saxatilis</i>	Speerdistel	<i>Cirsium vulgare</i>
		Kleine ratelaar	<i>Rhinanthus minor</i>	Spiesmelde	<i>Atriplex prostrata</i>
Europese hanenpoot	<i>Echinochloa crus-galli</i>	Knoopkruid	<i>Centaurea jacea</i>	Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Fioringras	<i>Agrostis stolonifera</i>	Koninginnekruid	<i>Eupatorium cannabinum</i>	Straatgras	<i>Poa annua</i>
Geknikte vossenstaart	<i>Alopecurus geniculatus</i>		<i>Lipandra polysperma</i>	Uitstaande melde	<i>Atriplex patula</i>
Gekroesde melkdistel	<i>Sonchus asper</i>	Korrelganzenvoet	<i>Rumex crispus</i>	Veerdelig tandzaad	<i>Bidens tripartita</i>
Gele kamille	<i>Anthemis tinctoria</i>	Krulzuring	<i>Elymus repens</i>	Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>
Gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>	Kweek	<i>Glyceria fluitans</i>	Vergeten wikke	<i>Vicia sativa subsp. segetalis</i>
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i>	Mannagras	<i>Leucanthemum vulgare</i>		<i>Vicia tetrasperma</i>
Gewone waterbies	<i>Eleocharis palustris</i>	Margriet	<i>Gnaphalium uliginosum</i>	Vierzadige wikke	<i>Epilobium parviflorum</i>
Gewoon timoteegras	<i>Phleum pratense</i>	Moerasdroogbloem	<i>Rorippa palustris</i>	Viltige basterdwederik	<i>Stellaria media</i>
Gewoon varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>	Moeraskers	<i>Galium palustre</i>	Vogelmuur	<i>Mentha aquatica</i>
Glad walstro	<i>Galium mollugo</i>	Moeraswalstro	<i>Rumex palustris</i>	Watermunt	<i>Melilotus albus</i>
Grauwe wilg	<i>Salix cinerea</i>	Moeraszuring	<i>Bolboschoenus laticarpus</i>	Witte honingklaver	<i>Geranium molle</i>
Groene naalbaar	<i>Setaria viridis</i>	Oeverbies	<i>Daucus carota</i>	Zachte ooievaarsbek	<i>Zannichellia palustris</i>
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>		<i>Juncus effusus</i>	Zannichellia	<i>Juncus ranarius</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>	Peen	<i>Juncus compressus</i>	Zilte greppelrus	<i>Potentilla anserina</i>
Grote kattenstaart	<i>Lythrum salicaria</i>	Pitrus	<i>Brassica rapa</i>	Zilverschoon	<i>Juncus articulatus</i>
Grote lisdodde	<i>Typha latifolia</i>	Platte rus	<i>Tripleurospermum maritimum</i>	Zomprus	<i>Rumex spec.</i>
Grote waterweegbree	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	Raapzaad		Zuring spec.	<i>Bidens frondosa</i>
	<i>Plantago major</i>	Reukeloze kamille		Zwart tandzaad	<i>Alnus glutinosa</i>
Grote weegbree				Zwarte els	

Bijlage 2: Knooppunt Ommedijk – Planten in 2025, alfabetisch naar wetenschappelijke naam

<i>Achillea millefolium</i>	Duizendblad	<i>Erigeron floribundus</i>	Ruige fijnstraal	<i>Pulicaria dysenterica</i>	Heelblaadjes
<i>Agrostis stolonifera</i>	Fioringras	<i>Erigeron sumatrensis</i>	Hoge fijnstraal	<i>Ranunculus acris</i>	Scherpe boterbloem
<i>Alisma lanceolatum</i>	Slanke waterweegbree	<i>Eupatorium cannabinum</i>	Koninginnekruid	<i>Ranunculus sceleratus</i>	Blaartrekkende boterbloem
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	Grote waterweegbree	<i>Galium mollugo</i>	Glad walstro	<i>Rhinanthus minor</i>	Kleine ratelaar
<i>Allium schoenoprasum</i>	Bieslook	<i>Galium palustre</i>	Moeraswalstro	<i>Rorippa palustris</i>	Moeraskers
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els	<i>Geranium dissectum</i>	Slipbladige ooievaarsbek	<i>Rosa spec.</i>	Roos spec.
<i>Alopecurus geniculatus</i>	Geknikte vossenstaart	<i>Geranium molle</i>	Zachte ooievaarsbek	<i>Rosa subsect. rubigineae</i>	Egelantier groep
<i>Anthemis tinctoria</i>	Gele kamille	<i>Glyceria fluitans</i>	Mannagras	<i>Rumex crispus</i>	Krulzuring
<i>Atriplex patula</i>	Uitstaande melde	<i>Gnaphalium uliginosum</i>	Moerasdroogbloem	<i>Rumex palustris</i>	Moeraszuring
<i>Atriplex prostrata</i>	Spiesmelde	<i>Heracleum</i>	Reuzenberenklauw	<i>Rumex spec.</i>	Zuring spec.
<i>Bidens frondosa</i>	Zwart tandzaad	<i>mantegazzianum</i>		<i>Salix alba</i>	Schietwilg
<i>Bidens tripartita</i>	Veerdelig tandzaad	<i>Holcus lanatus</i>	Gestreepte witbol	<i>Salix cinerea</i>	Grauwe wilg
<i>Bolboschoenus laticarpus</i>	Oeverbies	<i>Hypericum perforatum</i>	Sint-Janskruid	<i>Salix viminalis</i>	Katwilg
<i>Brassica rapa</i>	Raapzaad	<i>Juncus articulatus</i>	Zomprus	<i>Senecio inaequidens</i>	Bezemkruid
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Herderstasje	<i>Juncus compressus</i>	Platte rus	<i>Senecio vulgaris</i>	Klein kruiskruid
<i>Carex hirta</i>	Ruige zegge	<i>Juncus effusus</i>	Pitrus	<i>Setaria viridis</i>	Groene naalbaar
<i>Centaurea jacea</i>	Knoopkruid	<i>Juncus ranarius</i>	Zilte greppelrus	<i>Silene dioica</i>	Dagkoekoeksbloem
<i>Cerastium fontanum</i>	Gewone hoornbloem	<i>Nautia arvensis</i>	Beemd kroon	<i>Sinapis arvensis</i>	Herik
<i>Cirsium arvense</i>	Akkerdistel	<i>Leontodon saxatilis</i>	Kleine leeuwentand	<i>Sonchus asper</i>	Gekroesde melkdistel
<i>Cirsium vulgare</i>	Speerdistel	<i>Leucanthemum vulgare</i>	Margriet	<i>Stellaria media</i>	Vogelmuur
<i>Convolvulus sepium</i>	Haagwinde	<i>Lipandra polysperma</i>	Korrelganzenvoet	<i>Tanacetum vulgare</i>	Boerenwormkruid
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn	<i>Lythrum salicaria</i>	Grote kattenstaart	<i>Trifolium arvense</i>	Hazenpootje
<i>Cynosurus cristatus</i>	Kamgras	<i>Medicago lupulina</i>	Hopklaver	<i>Tripleurospermum</i>	Reukeloze kamille
<i>Datura stramonium</i>	Doornappel	<i>Melilotus albus</i>	Witte honingklaver	<i>maritimum</i>	
<i>Daucus carota</i>	Peen	<i>Mentha aquatica</i>	Watermunt	<i>Tussilago farfara</i>	Klein hoefblad
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Ruwe smele	<i>Oxybasis rubra</i>	Rode ganzenvoet	<i>Typha latifolia</i>	Grote lisdodde
<i>Dianthus deltoides</i>	Steenanjer	<i>Papaver spec.</i>	Klaproos spec.	<i>Urtica dioica</i>	Grote brandnetel
<i>Dipsacus fullonum</i>	Grote kaardenbol	<i>Phleum pratense</i>	Gewoon timoteegras	<i>Veronica beccabunga</i>	Beekpunge
<i>Echinochloa crus-galli</i>	Europese hanenpoot	<i>Plantago coronopus</i>	Hertshoornweegbree	<i>Veronica catenata</i>	Rode waterreprijs
<i>Eleocharis palustris</i>	Gewone waterbies	<i>Plantago lanceolata</i>	Smalle weegbree	<i>Vicia hirsuta</i>	Ringelwikkel
<i>Elymus repens</i>	Kweek	<i>Plantago major</i>	Grote weegbree	<i>Vicia sativa subsp.</i>	Vergeeten wikke
<i>Epilobium ciliatum</i>	Beklierde basterdwederik	<i>Poa annua</i>	Straatgras	<i>segetalis</i>	
<i>Epilobium hirsutum</i>	Harig wilgenroosje	<i>Poa pratensis</i>	Veldbeemdgras	<i>Vicia tetrasperma</i>	Vierzadige wikke
<i>Epilobium parviflorum</i>	Viltige basterdwederik	<i>Polygonum aviculare</i>	Gewoon varkensgras	<i>Zannichellia palustris</i>	Zannichellia
<i>Epilobium tetragonum</i>	Kantige basterdwederik	<i>Polypogon monspeliensis</i>	Baardgras		
		<i>Potentilla anserina</i>	Zilverschoon		